

Студентски лист

Педфас

Педагошки факултет у Сомбору

Број 10 • децембар 2022. • година VII

ISSN 2466-4405

ИЗДАВАЧ:

Универзитет у Новом Саду
Педагошки факултет у Сомбору
Подгоричка 4, 25000 Сомбор

ЗА ИЗДАВАЧА:

проф. др Саша Марковић, декан

ШТАМПА:

САЈНОС доо, Нови Сад

© Педагошки факултет у Сомбору, 2022

Часопис излази два пута годишње.

УРЕДНИЦИ:

Данка Ивошевић
Инес Матин
Бранка Батало

САРАДНИЦИ:

Проф. др Ивана Мишкељин
Доц. др Снежана Штрангарић
Ивана Кршовић
Јелена Бркљач
Невена Крнета
Ковач Дијана
Ивана Бараћ

ДИЗАЈН:

Растко Гајић

САДРЖАЈ:

Уводна реч уредника	3
Приче у сликама.....	3
СЕЦ – укључи се и ти!	8
Студентска размена у Истанбулу – наше искуство	10
Интернет-путокази за будуће учитеље	12
Пређимо на „Ти“: интервју са проф. др Иваном Мишкељин.....	14
Савремена књижевност „из женског пера“	16
Наши уметници	18

pefas.sombor@gmail.com

Захваљујемо се свим
сарадницима за допринос
у овом броју и надамо се
успешној будућој сарадњи.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

378.6:37(497.113 Sombor)
371.8

ПЕФАС : студентски лист / Педагошки факултет у Сомбору ;
уредници Данка Ивошевић, Катарина Плазинић. –
Год. 1, бр. 1 (мај 2016) - . - Сомбор : Универзитет у Новом Саду,
Педагошки факултет у Сомбору, 2016- . - 29 cm

Два пута годишње.
ISSN 2466-4405 = Пефас
COBISS.SR-ID 305665543

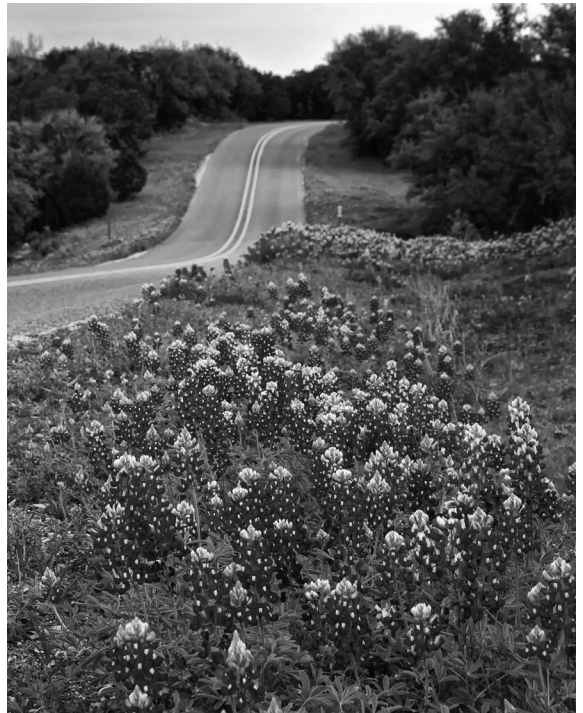

Уводна реч уредника

Драги студенти,

Путовање према учитељском, васпитачком и библиотекарском позиву није нимало лако. Често се током студирања сусрећемо са бројним потешкоћама због којих понекад застанемо или се вратимо пар корака уназад. Баш због тога се треба сетити Андрићевог „знака поред пута“ који нам каже „Чудно је како је мало потребно да будемо срећни, и још чудније: како нам често баш то недостаје“. Ипак није баш све у препрекама на путу, зар не? Иако можемо доста да научимо решавајући проблеме на које наилазимо, често заборављамо на све лепоте које се налазе око нас. Природа, уметност, култура, хобији, дружења, и све оне мале, врло мале ствари које измакну пред теретом свакодневних обавеза – поглед према пријатељу пре него што почнете необуздано да се смејете са њим; укусни колач на прослави; мирис старе књиге и тек отворених поклона; кишно недељно јутро у којем не морате да излазите из кревета; укус топлих кокица у биоскопу; омиљена песма коју слушате док шетате улицом. Овај број *Пефаса* жели да вам понуди управо то – мали део свакодневних, наизглед обичних ствари, али ствари које образују, проширују видике, забављају нас, култивишу и, пре свега, подстичу у нама љубав према себи и другима. Драги студенти, немојте заборављати да се осврћете око себе. Уживајте у свему ономе што вас чека и увек имајте на уму да ће нас једино вредан рад и труд, као и брига о себи и другима, довести до одредишта нашег племенитог путовања.

Срећан пут!

Приче у сликама

Интервју са Данилом Богдановићем, оснивачем Клуба љубитеља стрипова у Сомбору.

1. Шта је био циљ оснивања Клуба љубитеља стрипова?

Клуб љубитеља стрипова, као место које окупља заљубљенике у стрип као девету уметност, настао је сасвим случајно. Наиме,

негде половином 2015. године, у тадашњем Омладинском клубу Канцеларије за младе Града Сомбора почели су се повремено окупљати љубитељи писане речи, по угледу на сличне састанке које смо виђали на филмовима или смо читали о њима. Игром случаја, био сам на пар састанака тог неформалног „клуба

ба љубитеља књига“, како су се називали, и свидело ми се оно што се тамо радило. Тако сам дошао на идеју да организујем нешто слично и за љубитеље стрипова. Обратио сам се Зорки Милошевић (бившој студенткињи Учитељског факултета) која је тада је радила у Канцеларији за младе, добио сам од ње термин у Омладинском клубу, објавио сам позив на друштвеној мрежи Фејсбук. На први састанак, на моје велико изненађење, дошло је 30-ак сомбораца који воле стрипове. Почели смо се окупљати једном месечно, па онда два пута у току месеца, да би се већ после пар месеци састанци клуба одржавали једном недељно. Убрзо је Клуб прерастао у секцију удружења Центар ПЕБ из Сомбора, а састанци су настављени под окриљем тог удружења. Како је интересовање за стрипове постајало све веће, већ следеће године, захваљући ентузијазму и упорности љубитеља стрипова, Клуб је регистрован као самостално удружење и од тада непрекидно ради и промовише стрип културу у нашем граду.

2. Како је изгледао ваш пут од идеје до њене реализације, односно да ли сте наилазили на разумевање и отвореност за сарадњу од стране челних људи из области културе?

Морам признати да је најлакши део посла био регистровање Клуба као удружења. Када је та прва препрека прескочена, почео је рад на афирмацији стрипа као девете уметности и целокупне стрип културе у Сомбору, с обзиром на то да је стрип као део поп културе и уметности низ година био скрајнут и маргинализован. То практично значи да се у Сомбору, готово пуних 20 година, ништа није дешавало када је стрип у питању. Или макар није било видљиво широј публици. Ми смо одлучили да то променимо. На наше састанке почели смо позивати домаће стрип ауторе (цртаче и сценаристе), који су се врло радо одазивали на наше позиве, организовали смо представљање стрип издања домаћих издавачких кућа и вест да се у Сомбору почиње дешавати нешто везано за стрип допирала је до

све већег броја наших суграђана. То све не би било могуће без помоћи челних људи сомборских институција културе, пре свега Градске библиотеке „Карло Бијелицки“ и Културног центра „Лаза Костић“. Да би било јасније, говорим о 2015. и 2016. години. Као круна тих наших активности, у мају 2016. године у Сомбору је, по први пут, организован стрип фестивал који је у том моменту окупио нека од највећих имена домаћег стрипа.

3. Колико сте од оснивања до данас били успешни у остваривању свог циља, односно колико Клуб љубитеља стрипова данас броји чланова и ког су они узраста?

Од првих састанака, тада још увек неформалне групе љубитеља стрипова, крајем 2015. године, па све до данас, Клуб је прерастао у озбиљно удружење које се бави промовисањем стрипа, нарочито међу младима. Тренутно удружење броји преко 100 регистрованих чланова, од којих су половина деца и млади. До сада је организовано седам међународних стрип фестивала, десетак сајмова и берзи. У Сомбор смо довели готово сва највећа имена домаћег стрипа, организован је велики број представљана актуелних стрип издања и издавачких кућа, велики број самосталних и заједничких изложби стрип аутора. У удружењу већ неколико година постоје два стална програма: „Читаоница стрипова“ и „Сомборска школа стрипа и илустрације“.

4. На који начин вам се могу прикључити остали љубитељи стрипа и шта је оно што их очекује од активности у вашем клубу?

Постати члан Клуба врло је лако. Сваког четвртка и суботе, од 20.00 сати, у просторији удружења, која се налази у згради Дечјег одељења Градске библиотеке „Карло Бијелицки“ у Сомбору, Трг цара Лазара бр. 3 (улаз је са задње стране зграде), састају се љубитељи стрипова, разговарају о стриповима, шта је оно што је најактуелније у свету стрипа код нас и у свету, договарају се о будућим активностима, посетама стрип дешавањима у окружењу и свему ономе што у том тренутку интересује чланове. Довољно је доћи на један

од састанака, укључити се у тренутне активности и дружити се са људима који деле слична интересовања. Морам напоменути да наш најмлађи члан има седам година, а најстарији активни члан, који редовно долази на све наше састанке, дубоко је загазио у осму деценију живота.

5. Да ли постоји могућност да љубитељи стрипа активно учествују у Клубу, да сами напишу свој стрип и оживе своје јунаке?

Чланови нашег клуба нису само колекционари, већ и стрип аутори (цртачи, сценаристи, колористи), афирмисани и они који још увек нису толико познати у свету стрипа. Веома нам је важно да подржимо младе ауторе и управо из тог разлога основали смо „Сомборску школу стрипа и илустрације“, у оквиру које радионице водимо Зоран Јанковић познатији као Том Morrow, професионални стрип цртач и ја. Такође, у оквиру удружења покренули смо стрип фанзин „StripSo 025“, у коме објављујемо радове младих и неафирмисаних стрип аутора. До сада су изашла два броја овог фанзина, а у припреми је и трећи број који би

требало да изађе из штампе следеће године у мају, пред наш фестивал. Сваке године организујемо бар једну заједничку изложбу радова полазника радионица у оквиру наше школе стрипа, а радови чланова удружења до сада су објављивани у домаћим и страним стрип издањима и магазинима.

6. Колико стрип као врста уметности позитивно утиче на развој појединих аспеката личности и колико су по вама они значајни када је у питању развијање креативности и маште?

Стрип је по својој форми спој две уметности, визуелног израза и писане речи, који заједно читаоцу причају неку причу. У класичним стриповима, нарочито онима који су широј публици познати из 70-их и 80-их година 20. века, готово увек се шаље иста порука: да добро побеђује зло. Такође, афирмишу се позитивне људске вредности и особине, јер су главни јунаци пуни врлина и боре се да заштите слабе и нејаке без обзира на националну, верску, расну или било коју другу припадност. Зликовци увек на крају извуку дебљи

крај. Рекао бих да је то онај васпитни аспект који је код стрипа изражен. Читањем стрипова, нарочито код најмлађих, развијају се креативност и машта, што је свакако веома важно. Никако се не могу сложити са тим да је стрип, као књижевна форма, сврстан у књижевност за децу, раме уз раме са, рецимо, сликовницима. Стрип је далеко комплекснији и са правом се назива деветом уметношћу.

7. Да ли је од почетка Вашег рада до данас повећана заинтересованост за читање стрипа на простору на коме активно делујете и који је жанр стрипа најпопуларнији и најпривлачнији љубитељима истог?

Од почетка рада нашег удружења, оно што је сигурно, учинили смо да стрип постане видљивији и широј популацији која је живела у уверењу да је стрип ствар прошлости, да је његово време прошло и да је нестао са сцене. Пре осам година, када смо почели са радом као удружење, на домаћој сцени постојало је само неколико издавача који су издавали углавном лицендне, иностране стрипове. Данас, у нашој земљи постоји 15-ак издавача који се баве издавањем стрипова. Стрипови су много доступнији него што су то били ранијих година, па је сходно томе повећан и број читалаца. Нескромно волимо да мислимо да смо бар мало и ми томе допринели својим активностима, барем у Сомбору и околини. Када је у питању жанр који је најпопуларнији код читалаца, то је тешко одредити. Код млађе публике, најпопуларније су јапанске манге и стрипови америчких издавача, пре свега „Марвела“ и „Ди-си комикса“, средња генерација читалаца најчешће чита стрипове француско-белгијске школе стрипа и цртане новеле, док су код старије публике још увек неприкосновени „бонелијеви“ јунаци попут Загора, Текс Вилера, Дилана Дога, Мистер Ноа и други.

8. На који начин нашим најмлађим суграђанима представљате рад вашег клуба?

С обзиром на то да су млади све више окренути интернету, друштвеним мрежама и мобилним апликацијама, били смо принуђени

да активности нашег клуба преселимо и у ту сферу. Тако нас сви заинтересовани могу пратити на друштвеној мрежи Фејсбук, где имамо страницу под именом „Клуб љубитеља стрипова Сомбор“, која се редовно ажурира. Такође, на друштвеној платформи Инстаграм поседујемо кориснички налог „stripovisombor“, на који редовно качимо фотографије наших активности, па нас и на тај начин сви заинтересовани могу пратити. Удружење још увек нема отворену веб-страницу на интернету, али је и то у плану, па се надамо да ћемо већ следеће године успети то спровести у дело.

9. Какви су ваши планови за даље развијање клуба?

Што се тиче планова, они свакако постоје. Оно што морам истаћи и што нас посебно радује је чињеница да се поред старих чланова удружења, ове године у рад укључило и неколико нових ентузијаста, не само из Сомбора већ и из других градова Војводине, уз чију ће нам помоћ бити много лакше да остваримо све оно што смо планирали. А један од главних планова је да Сомбор постане регионални центар стрип културе, како у Србији тако и у земљама у окружењу, пре свега ту мислимо на Републику Хрватску и Мађарску, јер је већ сада наш град постао значајна културна тачка на светској стрип сцени.

10. Које активности и догађаји нас очекују у блиској будућности кад су стрипови у питању и на који начин се они коју су заинтересовани могу информисати о томе?

Од активности клуба, тренутно је у току групна изложба цртежа полазника наших радионица насталих у оквиру пројекта Летњих стрип радионица „Штранд 2022“, која се може погледати у сали Дечјег одељења сомборске библиотеке. До краја године нас очекује Новогодишњи сајам стрипова и колекционарских стварчица, који ће се одржати 17. децембра 2022. године у Соколском дому у Сомбору, и тиме ћемо завршити ову, за нас изузетно успешну и берићетну годину. Већ почетком следеће године у плану је организовање само-

сталне изложбе цртежа и илустрација једног нашег суграђанина, који је преминуо 2022. године, у припреми је трећи број стрип фанзина „StripSo 025“, у мају нас очекује организовање 8. Сомборског интернационалног фестивала стрипа и фантастике, оба наша стална програма, „Читаоница стрипова“ и радионице цртања „Сомборске школе стрипа и илустрације“ настављају са радом, представићемо сомборској публици неколико домаћих стрип издања, аутора и издавачких кућа. Све у свему, настављамо и следеће године пуном паром.

11. Шта је “Сомборски омладински лист” и на који начин заинтересовани студенти могу постати ваши сарадници?

На почетку смо поменули да је Клуб љубитеља стрипова једно време функционисао као секција удружења Центар ПЕБ из Сомбора. Са овим удружењем и даље тесно сарађујемо, с обзиром на то да је велики број наших чланова укључен у пројекте и активности овог удружења. „Сомборски омладински лист“ је

пројекат који је подржан од стране Града Сомбора преко ЛАП-а за младе у 2022. години, који реализује управо Центар ПЕБ. Основна идеја је да млади нашег града и околине добију часопис који би се бавио темама које интересују младе, у којима би млади добили прилику да објављују своје чланке, текстове, фотографије, песме и кратке приче, стрипове и илустрације, као и да активно учествују у креирању садржаја овог часописа кроз учешће у редакцији листа. До краја новембра ове године, очекујемо да први број који је у припреми изађе из штампе. Часопис ће бити бесплатан и дистрибуираће се у свим средњим школама на територији града, Педагошком факултету, Дому ученика средњих школа у Сомбору и на свим местима на којима се окупљају млади. Из тих разлога позивамо све студенте Педагошког факултета који су заинтересовани да постану наши сарадници, да нам се јаве на имејл „centar.peb@gmail.com“ или да нас потраже у просторији удружења.

Јелена Бркљач

СЕЦ – Укључи се и ти!

Представљамо вам занимљиве активности Сомборског едукативног центра у које можете да се укључите, и на тај начин стекнете знање и искуство које може бити корисно за ваше будуће занимање. Можете се пријавити путем имејла soeducentar@yahoo.com или позивом на број телефона: 025/444-249.

„Деда Мразови помоћници“

СЕЦ годинама уназад спроводи традиционалну хуманитарну акцију „Деда Мразови помоћници“ у склопу које се у току године, почевши од 17. октобра прикупља школски прибор, играчке и слаткиши у сврху прављења новогодишњих пакетића за рањиве групе деце. Идеја „Деда Мразових помоћника“ настала је крајем 2013. године и од тада се традиционално реализује за време ново-

годишњих празника. Циљ је обрадовати децу из рањивих група пакетићима сачињеним од слаткиша и школског прибора прикупљеним кроз хуманитарне акције од стране младих активиста/киња СЕЦ-а.

„Школа добре воље“ - волонтер/ка деци на услузи“

Пројекат „Школа добре воље“ – волонтер/ка деци на услузи“ је јединствени наставак истоименог програма СЕЦ-а који се реализује од 2010. године, а представља образовни програм подршке првенствено деци основношколског узраста, па и свим младима у заједници. Сам пројекат јесте иницијатива која подразумева доступност и виши квалитет образовања за сву децу. Индивидуалан приступ сваком детету, уз поштовање њего-

вих или њених способности, знања и могућности представља један од кључних принципа којима се водимо. Сам пројекат подразумева пружање услуге бесплатних часова савладавања школског градива деци из рањивих група. Током свих месеци трајања пројекта одвија се рад са децом у смислу пружања помоћи у учењу од стране волонтера, а део пројекта су и обуке за волонтере са циљем њихове припреме за теме од значаја за рад са децом, а то су волонтеризам, волонтерски менаџмент, ненасилна комуникација и безбедност заштита деце и младих у омладинском раду.

Вршњачки едукатори/ке

У оквиру пројекта „Локална заједница у служби личног и социјалног развоја младих у Сомбору” млади су прошли два модула обуке на тему вршњачких едукација у области превенције дискриминације. У оквиру обука имали су прилику да науче више о радионичарском раду, методологији вођења радионица, као и о изазовима са којима се сусрећу водитељи/ке радионица у свакодневном раду. Учесници/це су стекли знања и вештине која

се тичу рада са младима генерално, али и реализације радионица за младе на тему превенције дискриминације.

Пројектор 3.0- обука за писања предлога пројекта

СЕЦ у скопу својих активности реализује и обуке за младе у области писања предлога пројеката. Током обуке полазници стичу основна знања и вештине писања предлога пројеката и пројектног менаџмента. Осим тога, добијају и информације о потенцијалним изворима финансирања њихових иницијатива у локалној заједници. Циљ обуке је да се млади подстакну на активизам и тимски рад и оснаже да са својим идејама аплицирају на домаће и међународне конкурсе. Учесћем на обуци млади такође имају прилику да се упознају са основама пројектног циклуса и елементима пројектних предлога, потенцијалним изворима финансирања, али и да таргетирају, по њима, највеће проблеме у локалној заједници те самостално креирају пројектне идеје.

Ивана Бараћ

Студентска размена у Истанбулу – наше искуство

Пре тачно годину дана, добиле смо позив за студенску размену у Истанбулу у склопу Ерасмус+ пројекта. Пресрећне, кренуле смо у авантуру под називом „Скупљање папира и тражење смештаја“. Након многобројних препрека које смо превазишле, 3. фебруара 2022. слетеле смо у Истанбул.

Град са око 20 милиона становника, који се простире на два континента, један је од највећих градова у Европи. Додирујући две културе и различитости у исто време, Истанбул је град великих разлика и супротности. Овде луксуз стоји тик уз сиромаштво: сјај, насупрот беде. Он је огроман, бучан и хаотичан, али у исто време прелеп, чист и јединствен. Управо због свих својих врлина и мана, он осваја срца туриста и ту остаје заувек. Постоји нека мистика у њему која нас толико заинтересује да имамо потребу да га истражимо целог и да се завучемо у сваки његов кутак. Није много погрешно Мехмед Освајач када се зарекао: „Или ћу ја освојити Истанбул, или ће Истанбул мене освојити“. Истанбул је као бајка: фантастичан, мистичан, узбудљив, напет, шарен и разигран, а његова грандиозност нас ни у једном тренутку није уплашила. Гостопримљивост и топлина локалаца који се интересују за тебе и твоје порекло је ве-

ома изражена, тако да смо се осећале као код куће. Ипак је ово град свих људи или како га је Наполеон назвао „престоница света“, а овде бисмо се и сложиле са Наполеоном.

За неке који путују из хобија и свим срцем уживају у томе, знамо да најтеже узбрдице, стрмоглаве низбрдице и најнепрístupачнији путеви воде до најспектакуларнијих места, на којима је после лако уживати и бити срећан. Архитектура је изванредна, као да није са овог света – грађевине, и дан данас, после неколико векова, одолевају зубу

времена. Једноставно, цео град одузима дах – возили се Босфором или посматрале Истанбул са видиковца „Çamlıca“, у оба случаја ћете уживати. Када причамо о Истанбулу и Турској генерално, неизбежно је споменути храну и пиће. Као и сваки гурмани, никад не одбијамо, нити заобилазимо нову храну. Издвојиле бисмо незаобилазне специјалитете попут: рахат-локума, баклаве, чаја, турске кафе, халве, кебаба, мокрог бургера (Islak Burger), шкољке (Midye), кокореч (Kokoreç) и препознатљиве „Крумпире“. Као и у Србији, на сваком ћошку можете пронаћи апотеку и Механу („кућу пића“) или како их ми називамо – кафане. Заљубиле смо се у град који је удаљен хиљаду километара од нашег дома. Биле смо у прилици да слушамо Атхан (позив на молитву) пет пута на дан и да се уз најлепше звуке џамије будимо са хиљадама других муслимана.

Морамо истаћи да се начин студирања овде знатно разликује од нашег. Професори мало причају о теорији, јер се све углавном своди на истраживање литературе и каснијој дискусији о истој на предавању. Редовно нам задају домаће задатаке у виду реферата, где ми (студенти) пишемо шта смо то ново научили у данашњој лекцији. Иако смо биле на размени,

нису нас поштедели рада и истраживања. Упркос томе, нама је пријала промена начина извођења наставе, као и промена средине у којој смо. Зграда нашег факултета се налази на месту старог здања коју је користила султанија Гулнуш, односно мајка султана Ахмеда, који је владао у 18. веку. Било је задовољство бити на тако значајном историјском месту.

Од 2. априла до 2. маја био је месец Рамазана, месец поста, када верници посте све док је сунце на небу. Они се суздржавају од свега током дана, како грешних мисли, тако и уноса хране и воде. Како бисмо осетиле и искусиле праву Турску и све те разли-

ке у нашим културама, ми смо током Рамазана присуствовали многим ифтарима (вечерама) које су биле изванредне. Пробале смо другачију храну и слушале тонове необичне музике. Упознале смо велики број људи, али највише нам је драго јер смо склопили нова пријатељства са вршњацима са Балкана који овде редовно студирају. По завршетку месеца Рамазана, долази тродневни празник Бајрам. Као и за сваки празник, државне и приватне установе не раде, па је тако град од скоро 20 милиона становника живот је стао на пар дана. Улице су биле тихе и празне, без оне градске, свакодневне вреве. Чудан је био то осећај шетати улицама, јер нема потребе за константним извињавањем када обилазиш некога, нема журбе.

„Путујте, па ћете бити здрави и имат ћете” (Kenzu-l-‘ummal, 1547. године). Ни ми се нисмо либиле путовања, јер како кажу, путовати значи живети. Поготово, ако човек живи у иностраној држави и сусреће се редовно са културолошким и религијским разликама. Битно је истраживати и упознавати се - на тај начин смањујемо јаз између различитости. Кападокију, земљу прелепих коња, је пре неких два до три милиона година потресла серија вулканских ерупција, што је резултирало предивним крајолицима. Ово подручје красе прелепи пејзажи, подземни градови, градови музеји, заласци сунца,

који не могу никога оставити равнодушним. Од Аваноса, града керамике, преко варошице Гореме – музеја на отвореном, па све до Долине неба и камених димњака, погледи једноставно лутају, мисли не могу да се усредсреде, додиром осмехе покрећу. Путовање је било предивно са пријатних -14 степени напољу, и нажалост, нисмо летеле балонном, а то нам је била велика жеља. Иако је било хладно, то нас није спречило да уживамо у природним лепотама централне Анадолије. Ни југоисточна Анадолија не заостаје за централним делом по својим природним лепотама. Југоисточна Анадолија или западна Месопотамија, је ме-

сто где се мешају цивилизације и културе. Све оно што смо читали у уџбеницима из историје имале смо прилику да видимо, и да додирнемо. Било је стварно а опет, нестварно. Возиле смо се реком Еуфрат; виделе потопљене древне градове; обишле још једно светско чудо у Турској.

Чак смо и недељу између два Ускрса прославиле са нашим породицама које су нам дошле у посету. Како бисмо пријатељима приближиле наше обичаје, 24. априла, за православни Ускрс, припре-

миле смо вечеру, поштујући наше пријатеље муслиманске вероисповести који су тада постили. Поред традиционалне хране коју смо спремили, послужиле смо и неке специјалитете из Србије, попут ајвара, који их је у најмању руку одушевио!

Скоро шест месеци смо провеле у овом невероватном граду, који је оставио траг у нашим срцима. Осетили смо читав спектар могућих емоција: радост, фрустрацију, захвалност, меланхолију, љубав, тугу, анксиозност. Да ли

смо се промениле после свега овога? Вероватно не, ми смо још увек две девојке из мале земље на брдовитом Балкану. Да ли смо богатије после свега овога? Можемо се кладити да јесмо! Ово искуство не би било исто без пријатеља који су били део наше Ерасмус авантуре. Желим да завршим са омиљеном фразом у турском језику: Teşekkür ederim ve iyi ki Türkiye var! (Хвала и добро је што постоји Турска!)

Невена Крнеић и
Ивана Кршовић

Интернет-путокази за будуће учитеље

Интернет, као један од највећих феномена 21. века, поред забавних, пружа и широку лезу образовних, културних и уметничких садржаја који, уколико се пажљиво проберу и искористе, могу и те како да инспиришу људе и оплемене их новим знањима. Тако и учитељи, као и студенти који су на путу да то постану, врло често помоћ при осмишљавању наставних материјала проналазе управо на интернету. Поред књига, које су у том послу

незамењиви савезници, интернет је постао незаобилазни учитељев сапутник – помаже му у проналажењу корисних и занимљивих информација, омогућује му коришћење дигиталних алата неопходних за осавремењивање наставе и што је најважније, подстиче га да наставу учини иновативнијом и креативнијом. Представљамо неколико интернет-смерница, које могу да помогну будућим учитељима на путу ка њиховом професионалном развоју.

Edutopia

WHAT WORKS IN EDUCATION
THE GEORGE LUCAS EDUCATIONAL FOUNDATION

Веб-сајт **Edutopia** представља пројекат који је осмишљен са циљем да се промени начин на који деца усвајају знања и искуства. Основна сврха овог пројекта јесте оспособљавање деце да критички размишљају, да интерактивно ступају у контакт са садржајем који уче, те да стваралачки решавају проблеме са којима се сусрећу. Према томе, на овој страници корисници могу да се упознају са различитим стратегијама и методама учења, који су првенствено усмерени ка пројектној настави.

Линк:
<https://www.edutopia.org/>

Зелена учионица

зелена учионица

Инстаграм страница Дневна доза правописа

Учитељски кутак

Wordwall

Wordwall

Зелена учионица је веб-сајт образовног и забавног карактера, који нуди различите садржаје за учитеље и васпитаче – од квалитетних наставних материјала, па све до корисних савета искусних просветних радника. Поред тога, на овом веб-сајту можете пронаћи све новости које се тичу образовања и васпитања у нашој земљи.

Линк:
zelenaucionica.com

С обзиром на то да готово свака млада особа данас поседује профил на друштвеној мрежи Инстаграм, уопште није лоша идеја да се путем ње подигне свест о писмености. Управо то нуди профил **Дневна доза правописа** који свакодневно објављује најчешће граматичке и правописне грешке, али и разјашњава разне језичке недоумице.

Линк:
www.instagram.com/dnevna_doza_pravopisa/

Блог Учитељски кутак, који пише једна учитељица из Београда, представља извор различитих приказа добре наставне праксе. Поред тога што на блогу можете пронаћи занимљиве примере наставних часова, можете се информисати о начину на који се води једно одељење, док вас разноврсни ученички радови могу инспирисати за осмишљавање ваших часова.

Линк:
<https://uciteljskikutak.com/>

Wordwall је платформа намењена креирању разноврсних дигиталних алата, који могу учинити наставу економичнијом, очигледнијом и занимљивијом. Поред тога што можете осмислити квиз за проверу знања или конструисати игру меморије, игру проналажења правила и многе друге интерактивне садржаје, исто тако можете користити материјале који су направили други корисници и прилагодити их свом наставном часу.

Линк:
<https://wordwall.net/> Инес Мајин

Пређимо на „Ти“

Интервју са проф. др Иваном Мишкељин

1. Који је био Ваш мотив да се определите за професорску каријеру и да се бавите наставно-научним радом на Педагошком факултету?

Ни као дете, гимназијалка, па чак ни као студенткиња нисам размишљала о просвети. Од малих ногу сам волела да учим и свашта ме је занимало, због чега ми је било јако тешко да се одлучим за професију када је тај тренутак дошао. Желела сам да будем пилот, пијаниста, лекар, археолог, математичар/програмер, као отац. Последња година гимназије природно-математичког смера у Кикинди је била право мучење због константног премишљања, да бих последњих месец дана пред крај напрасно одлучила да желим да студирам лингвистику! Осетила сам неко олакшање када сам то одабрала и то ми је био знак да је одлука права. Када сам завршила основне студије англистике на Универзитету у Новом Саду, пожелела сам да наставим даље, али опет нисам имала на уму просвету иако сам као студенткиња већ почела да држим часове и радим у приватној школи језика. Онда су ме крајем прве године постдипломских студија позвали да радим на Одсеку за англистику Филозофског факултета у Новом Саду и мислим да је тек то заједно са сарадњом с америчким лингвистом Џоном Бејлином, а касније и са Сабином Халупком-Решетар, одредило мој професионални пут. Када се узме у обзир мој развојни пут, није случајно да сам завршила на Педагошком факултету у Сомбору, где углавном долазе студенти које је као мене занимало свашта, и друштвене и природне науке, и уметност. Верујем у постојање више силе.

2. Шта сматрате Вашим највећим професионалним успехом, на који тренутак у каријери сте најпоноснији?

Не бих издвојила неки посебан тренутак. Најпоноснија сам када напишем нешто што сматрам да је заиста вредно и корисно, и када мотивишем своје студенте да раде и да се труде; када себи кажем ово је био фантастичан час, студенти су били одлични; када осетим да се на часу ослободила нека креативна и покретачка енергија и да сам постигла код студената жељену промену.

3. По Вашем мишљењу, које компетенције и особине треба да има добар професор?

Важно је да имају пре свега професионално знање (познавање материје) и вештине, рефлексивни приступ настави, али

и педагошки моменат мора увек да им буде битан с којим год узрастом да раде. Наставник може бити добар само ако је и добар педагог.

4. С обзиром на то да свирате клавир и бавите се певањем, реците нам нешто више о томе колико дуго се бавите музиком и које песме радо свирате и певате?

Клавир свирам од малих ногу, али увек више као хоби. Није било музичке школе у Српској Црњи, месту у коме сам живела док сам похађала основну школу, тако да сам ишла на приватне часове, и имала пар наступа на школским приредбама. То што нисам озбиљније и систематичније учила клавир као дете сматрам негде својим хендикепом, јер то нисам могла после да надокнадим када смо прешли у Кикинду, али јесам касније значајно унапредила своје свирање. Наставила сам да узимам часове када сам завршила своје основне студије од одличних пијаниста и педагога, истакла бих Александра Глигића, Милана Миладиновића и Ружицу Павловић. Што се тиче певања, говорили су ми да имам слуха, певала сам у хору, и ја сам у осами своје собе покушавала да певам разне ствари, али сам своје

певачке потенцијале развила тек када сам дошла на овај факултет и у Сомбор. Пресудан тренутак је био када су ме моје колеге Михаел Антоловић и Слободан Саџаков позвали да учествујем у њиховом првом музичком пројекту, концерту онога што ће неколико наредних година бити професорско-студентски бенд *Крај семестра*. Велику помоћ око певања и подршку су ми пружиле тада студенткиња, данас колегиница Миона Илић и колегиница

Биљана Јеремиић. Истакла бих овом приликом и захвалила се на свему тој првој и другој поставци бенда у којој су били и Марина Милошевић, Срђан Малбаша, Милош Весић, Филип Хромчик, Марко Гаџић, Богдан Попов, Милан Стојковић, Стефан Солдо и Бобан Мицић. Those were the days of our lives, како каже стих познате песме. Убрзо после тога сам уписала Музичку школу „Петар Коњовић“ у Сомбору и завршила соло певање (основну школу) у класи Силвие Минее, фантастичног пегагога, уметника и особе која није жалила да уложи ни време ни труд у неког ко ипак неће презентовати њен рад у тим круговима. У складу са својом природом, волим да свирам и певам свашта, наравно, од класике до народне музике. Везујем се за песме, не извођаче нити одређене жанрове. Волим да те песме онда прилагодим свом сензибилитету. Често седнем за клавир, урадим неку транскрипцију, уживам у том процесу, отпевам, често забележим и на видеу телефоном. То је последњих година постао мој врло значајан издувни вентил.

5. Љубитељ сте путовања и до сада сте обишли велики број земаља. Које дестинације су оставиле посебан утисак на Вас, а која места бисте поново посетили?

Увек бих поново отишла у Сједињене Америчке Државе, до сада сам била три пута. Још пуно тога тамо треба видети, треба пропустити кроз свој систем. Волим њихову организованост, практичност и разноврсност која је

мислим тамо највећа на свету. Само у (ширем) Чикагу има, на пример, око 150 музеја, који нису само музеји већ се у њима стално одвија и настава, студенти, људи долазе да читају и уживају у том амбијенту, имају чак делове за најмлађе посетиоце од свега неколико година старости, ту су наравно и ресторани и све што вам је потребно да не морате да изађете цео дан! Музеји живе! Обожавам мјузикле (и оперу) тако да је посета Бродвеју у Њујорку

остала као једна од најдражих успомена и нешто што се надам да ћу поновити. Западна обала је нешто мени најлепше у Америци што сам до сада видела, обожавам такву климу и архитектуру, а највише људе. Ретко где су људи тако срдачни, позитивни и толико уживају да буду лепо и да живе здраво као у Калифорнији. Нигде сунце не шљашти као тамо. Волела бих да посетим Шкотску, Велс и Ирску. Рекла сам себи да у Енглеску нећу поново ићи док нам не укину визе. Много су компликовани ☺. Волела бих да посетим и Аустралију и Нови Зеланд. Од земаља у које често идем, издвојила бих Италију. Обожавам језик, културу (и некултуру ☺), музику, све њихове регије, поготово југ, и сва мора.

6. Коју литературу волите да читате, који су вам омиљени писци и дела?

Обожавам да читам класике, светске и наше књижевности, романе пре свега, не жалим да их купим ако могу. Једна од мојих омиљених књига је *Искра живоћа* од Ериха Марије Ремарка због изузетно моћне поруке, односно животне истине коју носи у коју апсолутно верујем, а коју откривате на последњој страници књиге. Остављам да поруку откријете сами. Оно што ме окупира последњих неколико година је читање највећих ауторитета из области психотерапије коју сам почела и званично да студирам. То је нешто што је постављено академски врло широко тако да је то изгледа био природни наставак мог раз-

војног пута. У томе сам видела могућност да објединим и унапредим све оно што сам до сада професионално радила, богато педагошко знање и искуство, знање језика, па и лингвистику. Издвојила бих психијатра и почасног професора психијатрије на Универзитету Станфорд, Ирвина Јалома, једног од највећих живих имена психотерапије, рекла бих оно што је Ноам Чомски у лингвистици. Јалом „фантастично стапа филозофију, академску ученост, психијатрију и књижевност“ (San Francisco kronikl) и препоручила бих апсолутно све што је написао. И за крај, издвојила бих израелског историчара и филозофа, професора на

Департману за историју Хебрејског универзитета у Јерусалиму, Јувала Ноа Харарија, као једног од највећих интелектуалаца данашњице и препоручила бих његове књиге *Сайенс: Крајња историја човечанства* и *Хомо Деус*.

7. Које особине највише цените код других људи?

Одговорност на првом месту, а онда толеранцију и наравно поштовање. Мислим да нисам захтевна ☺.

8. Који би савет дали нашим студентима пред којима су многобројни изазови у професионалном и приватном животу?

Саветовала бих им да никада не престану да уче. Рад на себи, спознавање себе, самим тим и других, ментални, интелектуални и емотивни раст су једини начин да се у животу превазиђу разне врсте личних и професионалних препрека. За крај бих цитирала енглеску књижевницу из викторијанског периода која је писала под мушким псеудонимом Џорџ Елиот „It is never too late to be what you might have been“, дакле развијајте и следите своје потенцијале, то је једини пут ка испуњеном живљењу.

Данка Ивошевић

Савремена књижевност „из женског пера“

Доносимо вам препоруке десет књига за које сматрамо да ће бити интересантне студентској популацији, које се баве значајним друштвеним темама, а потекле су из такозваног женског пера.

1. *Нормални људи*, Сали Руни

Сали Руни је ирска списатељица чија популарност је глобалан феномен, те се она сматра једним од најзначајнијих гласова генерације миленијалаца, с обзиром на то да се њена дела баве проблемима са којима се сучава омладина у модерним друштвима, као што су анксиозност, депресија и потешкоће у комуникацији и успостављању међуљудских односа. Све три њене књиге преведене су код нас у издању Геопоетике, а последња, *Бајни свеће иде си ти*, изашла је 2021. године у исто време када и у остатку света. Као препоруку

издвајамо њен други роман, *Нормални људи*, који важи за један од најбољих љубавних романа данашњице. Књига је и одлично екранизована у виду мини серије на ХБО платформи.

2. *Кућа у џламену*, Камила Шамши

У издању Штрика препоручујемо модерну верзију *Антијоне* која се чита у даху и не оставља из руку. За све који се сећају прочитане лектире, неће бити проблем да одмах препознају ликове Софоклеове трагедије у овом роману који се одвија у модерном друштву, а они који су наведену лектуру заобишли могу уживати у сјајној причи не повезујући је са оригиналним старогрчким класиком који је послужио за инспирацију.

3. *Кирка*, Мадлин Милер

Када смо код старе Грчке, за све који воле грчку митологију одличан начин за обнав-

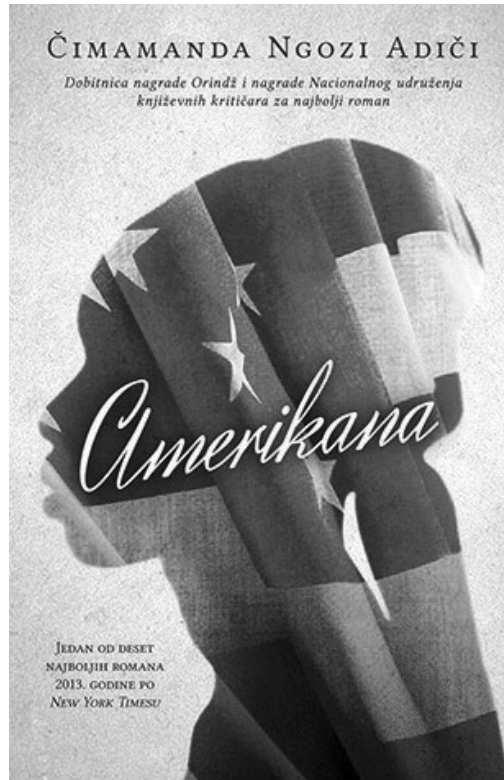
љање градива је књига *Кирка* америчке списатељице Мадлин Милер. Прича је исплетена око одрастања и сазревања Кирке, вештице која се помиње у епу *Одисеја*, али су у њу уткани многобројни елементи и ликови грчке митологије – богови, јунаци, чудовишта и нимфе, чинећи овај роман занимљивом феминистичком верзијом класичне приповести.

4. *Враћена*, Донатела ди Пјетрантонио

Ако волите Елену Феранте, волећете и Донателу ди Пјетрантонио чији је опчињавајући стил писања могуће упоредити са стилем једне од најпознатијих савремених књижевница. Роман *Враћена* је врло интересантан и питак, а прича прати неименовану девојчицу која, без икаквог објашњења бива одвојена од својих родитеља, за које сазнаје да су је усвојили, и враћена својој биолошкој породици. Ово је роман о љубави и напуштању, компликованим породичним односима, процесу прилагођавања, емотивном превирању и сазревању. Објавила га је издавачка кућа „Booka“, а ове године изашао је и наставак, *Јужно ђреџрађе*.

5. *Американа*, Чимаманда Нгози Адичи

Награђивани роман *Американа* у издању Лагуна, нежна је и раскошна прича о љубави између двоје младих из Нигерије. Пратећи њихов животни пут преко три континента, роман уствари врло подробно говори о расним неједнакостима и сложеним односима идентитета и културе у процесу глобализације.

6. *Смрћни исход айлејских њоврега*, Милица Вучковић

Смрћни исход айлејских њоврега је незаобилазан роман који се бави горућим проблемом савременог (нашег, али и сваког другог) друштва – токсичним партнерским односом, манипулацијом, злостављањем и насиљем над женама. Иако је тема тешка и озбиљна, роман је написан једноставним и огољеним стилем што само доприноси његовој упечатљивости и појачава ефекат расветљавања и деконструкције укорењених патријархалних образаца.

7. *Ухвати зеца*, Лана Басташић

Дефинитивно најпознатија и најпревођења савремена регионална књижевница, Лана Басташић, са својим романом *Ухвати зеца* доноси предивно испричану причу о женском пријатељству која је лако читљива, али истовремено и изузетно комплексна и проницљива, са скривеним (и мање скривеним) књижевним референцама и разноврсним мотивима као што су преиспитивање личног идентитета и редефинисање личне историје у ширем историјском контексту.

8. *Живи њесак*, Малин Пешон Ђолито

За љубитеље трилера, у издању Доказ издаваштва, препоручујемо књигу *Живи њесак* по којој је снимљена и истоимена Нетфлих-ова серија. Роман се бави судским процесом против осамнаестогодишње Маје Норберг због учешћа у масакру у средњој школи у коме су животе изгубили Мајин момак и најбоља

другарица. *Живи њесак* представља критику савременог шведског друштва и правосудног система, преиспитујући притом феномене класних неједнакости, миграција и мултикултурализма.

9. *Сесџре*, Дејзи Џонсон

Роман Дејзи Џонсон прати причу о Септембер и Џулај, две сестре тинејџерке које се, након несреће у школи о којој читалац испрва не добија обавештења, са мајком селе у стару породичну кућу на другом крају државе. Атмосфера у кући је филмски напета и емотивно узнемирујућа, што књизи даје елементе мистерије и готичког романа, постепено откривајући детаље мрачне прошлости и пружајући

интересантан обрт на самом крају. Ова књига је снажан приказ сестринске повезаности и љубави која замагљује индивидуалне границе постојања.

10. *Чешљујар*, Дона Тарт

Нека вас обим романа од скоро 800 страна не обесхрабри, овај савремени амерички класик се не испушта из руку и не заборавља након читања. Стил писања Доне Тарт је раскошан и богат, а књига је освојила Пулицерову награду. *Чешљујар* је прича о одрастању, тузи услед губитка, а надасве прича о уметности и лепоти. Можете га пронаћи у издању Дерете.

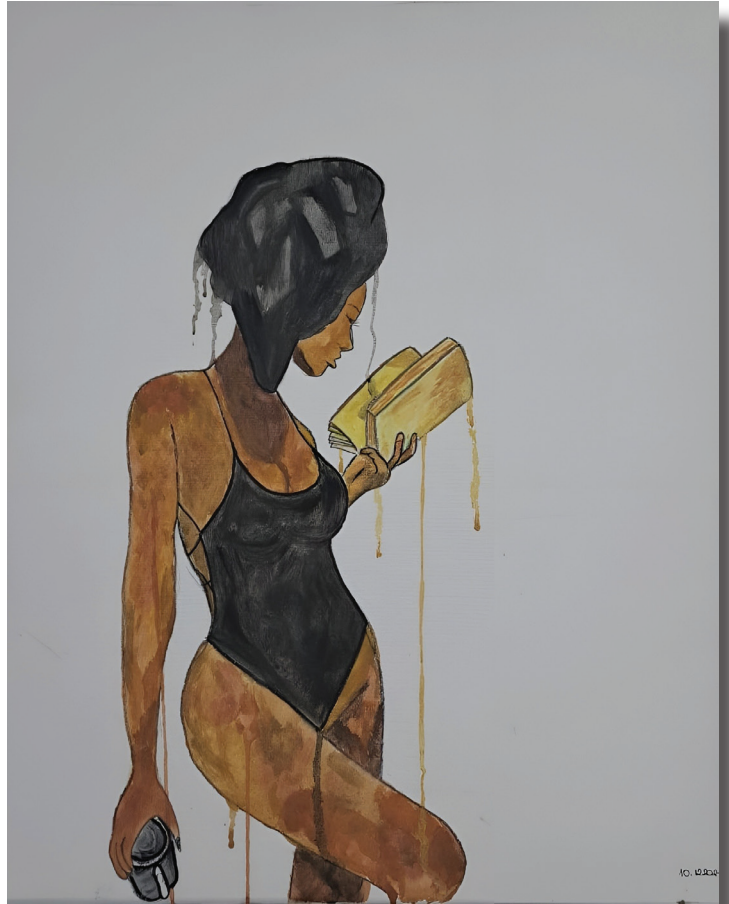
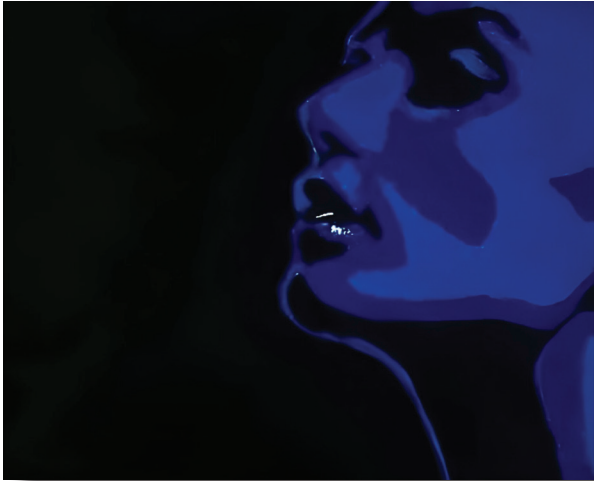
Доц. др Снежана Шћранџарић

Наши уметници

Дијана Ковач долази из Апатина, студент је четврте године на Педагошком факултету у Сомбору и похађа студијски програм Дипломирани васпитач. Завршила је Средњу школу „Свети Сава”, смер Моделар одеће, а цртањем је почела да се бави када је започела средњошколско образовање. Највише воли да црта ствари

и предмете које не могу да се виде баш у свакодневном животу, већ само на сликама, а инспирацију добија на друштвеним мрежама или из књига, али, како каже, „некад јој се идеја и сама створи у мислима”. Поред тога што активно црта у слободно време, Дијана воли да чита књиге, а бави се и шивењем и трчањем.

СВЕ ЈЕ ЛАКО КАД СИ МЛАД!

ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ СОМБОР

www.ref.uns.ac.rs

www.bef.uns.ac.rs

ΠΕΔΑΓΟΓΙΚΗ ΦΑΚΥΛΤΗΤ ΣΟΜΒΟΡ

СВЕ ЈЕ ЛАКО КАД СИ МЛАД!